

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D'EXCURSIONS CIENTÍFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY XII.

BARCELONA 31 DE MAIG DE 1889.

NÚM. 127.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA'LS ASSOCIATS.—Pera'ls no socis, 1'50 pessetas al any.—Número sol, 25 cénts.
Se suscriu en lo local de la Associació, Paradís, 10, segon, ahont deuen dirigir-se totes
las comunicacions, y en la llibreria de Verdager.

TORN DE CONFERENCIAS

Juny 18.—Notas arquitectónicas sobre las iglesias de Tarrassa.—Segona
conferencia.—D. Joseph Puig y Cadafalch.

SESSIONS Y EXCURSIONS

- Juny 14.—Sessió preparatoria de la excursió á la Conca de Tremp, vall
del Segre y Cerdanya.—Lectura de la memoria de la excursió
al Gorch Negre y Salt de Gualba, per D. Eduart Castellet.
- » del 20 al 30.—Excursió á la Conca de Tremp, vall del Segre y
Cerdanya.
- » 21.—Sessió preparatoria de la excursió á Collbató, Bruch, can Mas-
sana y Marganell.—Lectura de la memoria de la excursió del
Papiol á Tarrassa per Castellbisbal, per D. Francesch Carreras
y Candi.
- » 23 y 24 —Excursió á Collbató, Bruch, can Massana y Marganell.
-

SOCIS ENTRATS DURANT LO MES DE MAIG.

RESIDENTS

- D. Enrich Font y Rovira.
» Emili de Puig.
» Salvador Vivas y Cruells.

DELEGATS

- » August Malheiro Dias Guimaraes, á Porto (Portugal.)

EXCURSIONS

(*Extracte.*)

VISITA AL MUSEU ARQUEOLÒGICH DIOCESSÀ DE VICH, (particular) 30 de Mars de 1889.

Nostre consoci D. Pelegrí Casades, verificá una excursió á Vich ab l'objecte de visitar l'interessant Museu arqueològich que, per iniciativa d'alguns entussiasmas literats de dita ciutat y mercés á la decidida protecció del Excm. é Ilm. senyor Bisbe d'aquella diócessis, acaba d'instalarse en lo segon pis del Palau episcopal.

Ocupa dit Museu una espayosa sala, á continuació del local en que 's troba la biblioteca diocessana, que, com es sabut, compren gran part del pis superior dels claustres de la Seu, al que miran las finestras de la esmentada dependencia, y desde qual lloch se gosa d'un bonich punt de vista sobre la Plana de Vich, dominada pel Montseny y extenentse envers lo Plá de la Calma fins lo Tagamanent, per l'indret de SE. y 'ls serrats de Berti, Plá de la Garga, Centellas y Tona per la part de OE. ovirantse verdejant la planura vigatana fins á ser engolida, al lluny, per lo Congost.

Ab molt bon acort, y com servint de base al naixent, y ja importantíssim Museu, han sigut instalats en éll los exemplars fins avuy existents en lo Circol literari vigatá, los que s'han aumentats ab donatius d'alguns particulars, adquisicions darrerament fetas per lo Circol y sobre tot per la valiosíssima cooperació del senyor Bisbe y del meteix Municipi vicense.

La sola colecció de taulas bizantinas, que tan avaloran lo Museu, permetent estudiar lo procés artístich en lo período que compren desde 'ls sigles x al xii, obligarian al arqueólech, al artista, al erudit, al mer aficionat, á no deixar de visitar lo Museu que 'ns ocupa, y si bé no son avuy tan desconegudas, mercés á haver figurat en la Exposició Universal del any anterior, ab tot, colocadas actualment en lloch molt apropósit, poden ser millor estudiadas que en l'aludir Certámen, y á més s'ha aumentat dita colecció ab duas taulas recentment adquiridas, procedents d'una iglesia de prop de Montgrony, que tal vegada aventatjan á las aludidas. Figuran los apóstols St. Pere y St. Pau, dibhentse d'aquest, per la gent del lloch d'ahont procedeixen tan notables pinturas, que es lo retrato del Comte l'Arnau. Son indubtablement obra de primers del sigle xi y mereixedoras d'una monografia.

Seixanta son las taulas góticas, compresos en aquest nombre alguns fragments d'ellas, diventse esmentar la que, procedent de Torelló, representa St. Pere revestit ab magnífichs ornaments pontificals, cubrint son cap riquíssima tiara y estant sentat en so-

perba cátedra. A sos peus, agenollats, s'hi figuren dos jurats de la vila, ab folgadas gramallas negres. Es una preciosa obra del segle xv, que recorda la manera de fer d' Albert Durero. No son menys dignes de notar, un retaule del segle xiv en que s'hi veuen la Verge Maria, Sant Miquel y Santa Clara, altre de Santa Agna y la Mare de Deu, una Santa Caterina y Santa Magdalena, un Calvári, y uns Sants Joan Baptista y Evangelista, obras del segle xv, admirables d' expresió, de dibuix y de colorit, que no rebutjarian Giotto, Mantegna, Guirlandajo y altres mestres de las escuelas artísticas italianas. Dignes son també d' esment altres taulas de la meteixa época, sobresurtint la interessant *pradella*, que fou exposada en lo citat Certámen, representant los bustos en tamany natural, ó poch menos, de varis Sants Bisbes, Verges y Mártirs, obra catalana del segle xv, en que son de notar, á mes de son valor artístich, las testas que poden considerarse com verdaders retratos de la época, ó fesomías típicas de la terra. No deuen passarse per alt un tríptich d' aquella centúria, ab la Verge Maria, Santa Caterina y Santa Eulalia; lo curiós retaule del gremi de Pelayres, procedent de Sant Bartomeu del Grau; varis fragments de pinturas sobre fusta, algunas telas mes modernas de desigual válua artística, y per últim, un quadret pintat sobre vidre, figurant Sant Andreu, treball notable del sigles xvi ó xvii.

La secció de escultura, comprén obras també desde 'l segle x fins lo xv, y per tant, dit está, la importancia que té aquesta part del Museu vigatá. Efectivament, comensarém per citar la Imatge de Jesus Crucificat, vestit de llarga túnica, ab sas extremitats allargadas, posició enterca, róstre de severíssima expressió, tal com son totas las *Magestats* que 's veneran en nostre país. Es procedent d' un dels pobles del Llussanés, y sembla pertanyer al segle x; á aquesta notable escultura acompanya una altra del meteix temps, ó tot mes d' una centúria avansada, representant Sant Romá mártir ó una altra *Magestat*; una gran Creu de Chor, obra raríssima del segle xii, prolixament esculturada, sobresurtint lo motiu d' ornamentació tan usat pel bisantinisme, ó sian los entrellassos y las típicas palmetas. Vuit imatges bisantinas de la Mare de Deu son de veure també, sentadas totas, ab ropatges de plegats verticals y pósa encarcerada, algunas indubtablement del segle xii; sobrepujant en mérit artístich, ja que no en antiguetat, una hermosa Verge, obra del segle xv, en márbre blanch, digne de figurar entre las mellors esculturas que nos restan d' aquella época.

Contribueixen en donar molt caràcter al Museu, á mes de sa indisputable válua artística, dos grans tapissos del segle xvi representant historias d' Hércul y Samsó, que adornan un angul de la sala. La entonació general y lo dibuix de las órlas y de la composició son molt dignes d' esment; ocupant apropiat síti en aquell

aplech d'obras notables. La part de teixits ó draps artístichs se troba representada per algunes casullas y capas pluvials del sigle xvi, ab estolas y caputxó brodats ab imaginària, debentse recordar una curiosa mitra del sigle xiv, y alguns fragments de vestiduras sacerdotals de aquelles centurias.

Ocupan lo centre de la sala tres grans vitrinas ahont s' hi guardan interessants objectes de metall, vidre, esmalt y ceràmica, tots mereixedors de detingut exàmen. Com á mostra citarém, tres creus de metall, bisantinas, sens dupte del sigle xi, un incensér de la mateixa época, un plat ó bassina de captar, adornat ab esmalts; un reliquiaris del sigle xv treballat delicadament, al que acompanya una no menys preciosa creu professional del mateix temps; á mes un bonich incenser gòtich, y un reliquari del sigle xvi. Procedents del Museu del Círcol literari y de donatius particulars, son de notar alguns vasos italo-grechs, lacrimatoris, ungüentaris, fragments de mosáich y de ceràmica barnisada trobada en lo temple romá de Vich, avuy en vías de reconstrucció; una notable collecció de pedras de silex; y finalment, en duas vitrinas que ocupan la testera de la sala, cridan l' estudi del numismátichs un bastant complert monetari ausonense que compren una norantena de pessas autónomas de Vich, desde las ditas ibéricas fins á Felip IV.

Acaban de completar la importancia del Museu alguns exemplars de serralleria, com pica-portas, un d' ells preciosíssim y que es prou conegut pels artistes y aficionats, claus, panys, panells, etc. etc., que si bé en no molt gran nombre, son dignes d' estima.

Lo Museu de Vich, donchs, es un poderós alicient, pera tot amant del passat artístich de nostra terra, que obliga á visitar aquella vella ciutat, y ahont, en compendiós aplech, pot estudiar-shi lo desenroillo de l' art en una de las mes características comarcas de la Patria. May será, per tan, prou alabada la iniciativa presa per lo digníssim Prelat que tan sábiament governa la diocesis ausonense, y demés entitats que han contribuït en formar lo Museu, y es de esperar que sos propòsits continuaran sent com fins ara, secundats pels que estiman lo progrés moral de nostre poble, augmentant lo naixent Museu fins á posarlo en lo lloch que li correspon atesa la importancia que en tot temps ha tingut Vich en lo camp de las ciencias y de las lletres pátrias.

Devém consignar aquí nostre regoneixement al digne delegat de la ASSOCIACIÓ á Vich Sr Serra y Capdelacreu per las atencions tingudas ab lo Sr. Casades en sa visita al Museu, procurantli la entrada, en hora no visitable pel públich, y facilitantli los datos y novas pera fer mes profitós son exàmen dels objectes y exemplars artístich-arqueològichs en aquell guardats.

OBRA NOVA
EN LA
CATEDRAL BASILICA

Gracias á la amabilitat de son autor, nostre consoci lo distingit arquitecte D. August Font, hem tingut ocasió de veure 'ls plans del edifici que deu construhirse en la part posterior de la Catedral, pera dependencias de la meteixa; aixís com los de terminació dels claustres.

Recordarán nostres lectors la alarma que causá en tots los amants de la conservació de nostres monuments, la idea que correghé, al iniciarse la qüestió de las obras de la fatxada y demés reformas, de que 's tractava d' adherir á las parets de la Seu un edifici pera sacristia, ab lo qual vindria á desapareixer lo bon efecte del ábside. Lo projecte del Sr. Font, al trobar la solució pera que 'l nou edifici estiga enllassat ab lo temple sense obstruhir las vías que avuy voltan la Basílica, deixant veure son artístich conjunt, ve, donchs, á calmar aquella alarma, y á demostrar que ha presidit á sa trassa un profon estudi y un verdader entusiasme en favor de nostre primer monument religiós.

Lo projecte de dependencias de la Basílica se contrau á un edifici de planta rectangular, tot de pedra de Montjuich, ab fatxadas al carrer de la Pietat, al del Bisbe, á darrera l' ábside, y á un carrer que s' obrirá seguint la alineació de las novas casas construhidas en aquest últim punt. Aquest edifici constará d' un pati central, porxat y varis aposentos; essent los més importants la Sagristia y la Sala Capitular, que ocuparán respectivament las alas del carrer de la Pietat y del carrer en projecte. La alsada ve á ser la que tenen los claustres; formant en alguns indrets un sol pis, com en las duas dependencias citadas, y en altres dos pisos, per tal de donar lloch á una millor distribució pera 'ls diferents usos de la iglesia. L' estil del edifici es l' ojival de la época que més domina en la Basílica. En las fatxadas se segueix la ordenació de las exteriors del claustre. Sobre un parament llis, dividit de tant en tant per platabandas, simulant contraforts que terminan en pinacles, s' obran los finestrals d' elegant dibuix, terminant las fatxadas ab barana calada. La única porta del edifici que donará al carrer, es en la fatxada que mira al ábside, y está sa trassa inspirada en la porta de Sta. Eulalia. Per damunt sobressurt, donant moviment á las líneas dels frontis, un dels petits cimboris que acusan las escalas de comunicació entre 'ls dos pisos.

L' interior del edifici se desenrotlla en lo meteix tipo arquitectónich del exterior, produhint excelent impressió lo pati central ab

sos apuntats archs descansant sobre senzillas columnas, la severa grandiositat de la Sala Capitular ab sa cadirada gòtica y la de la Sagristia ahont hi ha una font monumental en una de sas parets.

Aquesta construcció estarà unida á la Catedral per medi d' un ample passadís subterrani, que anirà á sortir á la primera capella del ábside, al costat de la actual Sagristia. Pera obtenir la altura que pera éll se necessita, á més de contarse ab lo desnivell que hi ha desde 'l carrer fins al paviment de la iglesia, se fa una suau pendent que comensa á la entrada de la capella, y s' alsa la rasant del carrer, sense tocar pera res la Porta de la Pietat. A fi de donar llum y claror al pas inferior, aprofitant lo reclau que allí forma l' ábside, se descalsa lo terreno per éll comprés fins al plá del passadís, y 's tanca ab un reixat; de manera que no 's tapi en res la vista del ábside y quedi rectificada la alineació d' aquest ab la via pública.

Per lo que respecta al claustre están projectats los calats dels archs, basadas sas líneas en las que 's venhen en los contraforts divisoris; y 's destina la actual Sala Capitular á Arxiu, ab lo qual desapareixerá aquest del trifori, y podrà restaurarse tota la secció d' aquest de la banda del carrer dels Comtes.

La competencia demostrada per lo Sr. Font en altres treballs la ha aquilatada en lo de que hem donat lleugera idea; cenyintse, ja que 's tractava d' un complement y d' una restauració, á inspi-rarse en los models que 'l monument existent li ofereix.

Per aixó, y perque ab la obra projectada queda ab tota sa integritat la Basílica, mereix una felicitació, que en aquest cas devem fer també extensiva al Excm. Sr. Bisbe y Capítol; sentint que, tractantse de obras en la Catedral, no hajam pogut expressarnos sempre en aquest sentit.

NOVAS

Lo divendres 17 de Maig tingué lloch en lo local de la Associació la festa que tots los anys celebra en honor dels socis premiats en los Jochs Florals.

Se llegiren los següents treballs: *Lo rey sabi* de D. Francesch Ubach y Vinyeta que obtingué lo premi de la Excm. Diputació provincial de Lleyda, *L' abet del penjat* de D. Agustí Valls y Vicens que obtingué l' accésit á la Englantina d' or, *A la Maria Antonia* de D. Joan Pons y Massaveu ab lo premi ofert per un Catalanista, *Tia Sió* de D. Joaquim Riera y Bertran ab lo de la Excm. Diputació provincial de Girona, un fragment de las *Notes arquitectòniques sobre les esglesies de Sant Pere de Tarrassa* de D. Joseph Puig y Cadafalch que obtingué lo premi ofert per la nostra Associació, *La primera comunió* de D. Agustí Valls y Vi-

cens ab lo primer accéssit á la viola d' or y argent, *Lo desertor* de D. Francesch Ubach y Vinyeta ab l' accéssit de la Englantina d' or; no podentse llegir las *Còhles arromansades* de D. Terenci Thós y Codina premiadas per la Societat Euskalerrria á causa de no tenir la composició per més que al acte s' adherí lo seu autor.

Acabá tan agradable vetllada un discurs de gracias llegit per lo Secretari Sr. Carreras; essent tots los dits travalls objecte dels aplausos dels concurrents.

Varis, com se veu, son enguany los socis que han merescut premi en los Jochs Florals. LA CATALANISTA al felicitarlos desde las planas del BOLLETÍ's promet que aquesta mostra del interés ab que's miran per part de nostres consocis las cosas de nostra terra y la constancia que'ls meteixos desplegan, no minvarán may, ans al contrari tindrán la bona crescuda que la llevor d' enguany fá esperar.

Durant lo present mes ha visitat lo local de la ASSOCIACIÓ lo Sr. D. Fidel de Sagarmínaga, eminent fuerista bascongat, literat y bibliófil distingit. Lo Sr. de Sagarmínaga que ha vingut á Barcelona pera assistir com á Mantenedor als Jochs Florals d' enguany, ha volgut estudiar detingudament totas las manifestacions del catalanisme, y per aixó al afavorir á la ASSOCIACIÓ ab sa visita se complagué en examinar totas sas produccions, y en ferse cárrech del esperit que la ha animat sempre pera cooperar al renaixement de nostra terra. La excelent impressió que se n' emportá lo ilustrat visitant la consigná en l' *Album* que guarda la CATALANISTA, y en las expressivas paraulas que dirigí als indivíduos de la Junta Directiva que'l reberen en lo local.

També hem rebut la visita de l' Abbé Daniel rector de Saint André (Pirineus Orientals) escriptor religiós é intelligent arqueólech.

Lo soci delegat á Mulhouse (Alsacia) D. Lluís Tintoré y Mercader, dirigí á sos consocis de la CATALANISTA una bella carta retratant ab elegant estil l' estat d' aquella antiga Provincia francesa.

L' amor á Catalunya que s' adivina y ressaltá d' alguns hermosos periodos de son escrit, feu que'l Sr. Tintoré volgués ab ella donar son assentiment á la patriótica vetllada del dia de Sant Jordi, ab la que la ASSOCIACIÓ presta anyalment tribut á son pur y ferm esperit catalanista. Culpa dels correus fou qu' arribés un jorn més tart, y per tant passada la vetllada; emperó cartas com aquella may passen d' oportunitat y fou per tant llegida y escoltada ab grat per tots los socis, en la sessió preparatoria de la excursió á Gelida, Ortons y Monistrol de Noya.

En carta particular dirigida al Sr. Carreras Candi pel delegat á Oporto Sr. Teixera de Macedo, s' ha rebut la desagradable nova d' haver passat á mellor vida l' altre delegat que la CATALANISTA tenia á dita Ciutat portuguesa Sr. Borges d' Avellar. Era persona molt coneguda en las lletras lusitanas havent escrit y traduhit diferentas comedias, valentli ésser president de la *Associação dos Homens de llettras* de Oporto. Dedicat al periodisme escribia en lo diari *O Commercio Portuguez*. (E. P. D.)

Han sigut cedit a la Associació 'ls objectes y obras següents:

Per D. Guillem F. de Guillen García: Un aplech de fossils. D. F. de P. Xercavins: *¿Cabe una instición entre la escuela y la cárcel?*, discurso leído en la sesión solemne inaugural celebrada por la Sociedad de Amigo de la Instrucción en el Salón de Congresos de la Exposición Universal de Barcelona, el día 29 de Octubre de 1888, per lo propi donador, Barcelona 1889. Per D. Celestí Barallat: *Memoria necrológica de D. Joseph d' Argullol y Serra*, llegida en la sessió solemne que celebrá la Associació Catalanista d' Excursions Científicas á 17 de Mars de 1888, per lo propi donadot, Barcelona 1888. Per D. Francesch Carreras y Candi: *Floresta española y hermoso ramillete de agudezas, motes, sentencias, y graciosos dichos de la discrecion cortesana*, per D. Francisco Asensio, 1740. Per D. Eduart Bróssa: Mapa de Catalunya, per lo propi donador. Per D. Jaume Roig y Punyet: Cinch fotografías de Andorra y St. Pere de Ribas. Per D. Jaume Olivé: *Catálogo del Museo Armeria de D. José Estruch*, Barcelona 1888. Per D. Manuel Llopis y Puig: *Descripció breu d' Espanya, ab las fundacions de sas capitals y ciutats y altres cosas molt curiosas*, per D. Manuel de Arnas de Lara, Barcelona. Per la «Asociación de Arquitectos de Cataluña:» *Lista de los individuos que la componen*, 1889, Barcelona 1889. Per D. Heribert Barallat: Una collecció de quinze goigs. Per la «Asociación Instituto-Arqueológica Barcelonesa:» *Album de la seccion arqueológica y de las instalaciones de la Real Casa en la Exposición Universal de Barcelona con catálogos y descripciones detalladas conteniendo mas de 250 heliografías fototípicas por la Sociedad concesionaria de Audouard y Compañía*, Barcelona 1888. Per D. Lluís G. Ferrer: *La Nueva idea*, llibret de poesias, per D. Joseph Ignasi d' Albina, Sevilla 1888. Per la Real Academia de Ciencias Naturals y Arts de Barcelona: *Memoria inaugural leída en la noche del 10 de Noviembre por D. Lauro Clariana y Ricart en el año académico de 1888 á 1889*, Barcelona 1889. Per D. Guillem de Guillen. *Exposicion Universal de Barcelona 1888, Apuntes acerca de la rectificacion del catálogo de los montes públicos de la Península española é islas adyacentes, su origen, su marcha, su estado*, Madrid 1888. Per Id. *Exposicion Universal de Barcelona 1888: Cortezas curtientes resúmen sobre la memoria Estudios sobre el tánino*, per D. Carles Costel y Clemente, Madrid 1888. Per Id. *Exposicion Universal de Barcelona 1888: Cria, cultivo y aprovechamiento del pino piñonero*, per D. Felip Romero y Gilsanz, Madrid 1888. Per Id. *Exposicion Universal de Barcelona: Cultivo de las arenas valoradas por medio de los navazos*, per D. Salvador Cerón, Madrid 1888. Per Id. *Exposicion Universal de Barcelona 1888: El esparto, noticia sobre su descripcion, cria, cultivo y aprovechamiento*; per D. Eduart Pardo y Moreno, Madrid 1888. Per Id. *Exposició Universal de Barcelona: Descripcion del establecimiento central de piscicultura del monasterio de Piedra*, per D. Rafel Brenyosa y Tejada, Madrid 1888. Per Id. *Exposicion Universal de Barcelona 1888: Noticias sobre el pino negral ó marítimo y la industria resinera en España*; per D. Hermenegildo del Campo, Madrid 1888. Per D. Joseph M.ª Pellicer y Pages; (fascicle vi y vii) *Estudios histórico-arqueológicos sobre Iluro antigua ciudad de la España Tarraconense region layetana*, per lo propi donador, Mataró.